

CD KLASSIEK

Engelse snaren
Dowland & anderen

In de klassieke oudheid was Orfeus een wonderbare muzikant, die met zijn lier en zijn gezang het hart van Eurydice veroverde. Toen het noodlot toesloeg en zijn geliefde stierf aan een slangenbeet, bleef Orfeus ontroostbaar. Gelukkig kwam de muziek hem ter hulp en slaagde hij erin Hades en Persefonè, die heersten over het schimmenrijk, te vermurwen. Orfeus kreeg uitzonderlijk de toestemming Eurydice uit de onderwereld terug te halen, op voorwaarde dat hij niet zou omkijken. Toen dat toch gebeurde, verdween zijn geliefde uit het gezicht. Eurydice zou een schim blijven, voorgoed.

Tot zover de mythe. Sindsdien staan Orfeus en zijn lier symbool voor de magische macht en tragische onmacht van de muziek. En daarom is de titel 'Orfeus' edele snaren' ook prima bedacht voor dit knappe album met muziek uit de Engelse renaissance.

In een interview vertelden de muzikale partners Sofie Vanden Eynde en Romina Lischka dat ze op zoek waren naar interessante composities, waarbij ze ieder met hun eigen instrumenten aan de slag konden.

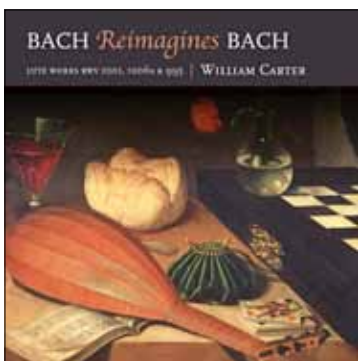
Uiteraard is John Dowland (1562-1626) met een aantal nummers vertegenwoordigd op deze cd. Naast hem houdt Francis Pilkington (1565-1638) zich staande. Tot dezelfde generatie behoort William Corkine (gestorven in 1617), van wie niet veel meer bekend is.

Bijzonder knap en gedurfd is *No, Let Chromatic Tunes* van John Danyel (1564-625). De neerdalende lijnen en chromatiek roepen ons het hartenleed voor de geest. Danyel was in dienst van de Engelse koning Karel I en de emotionele kracht die uit zijn songs spreekt, wordt enkel overtroffen door Dowland.

Andere voorbeelden zijn het knappe werk van Tobias Hume, een prelude van Anthony Holborne of een *pavane* van Alfonso Ferrabosco. Met Thomas Campions mogen we mijmeren over de vergankelijkheid en de futiliteit van de schone kunsten: „De pracht en de schoonheid van alle aardse dingen verwoorden is als schrijven in sneeuw of op golven...” Een perfecte *vanitas*. Orfeus zou het niet hebben misprezen. (JC)

Orpheus' Noble Strings. Dowland, Pilkington, Hume, Corkine, Danyel, Ferrabosco, door Thomas Hobbs (tenor), Romina Lischka (viola da gamba en lyra viol) & Sofie Vanden Eynde (luit, orpharion en bandora), Paraty, PARATY 21629, 23 euro.

CD KLASSIEK

Herwerkt materiaal
Johann Sebastian Bach

Johann Sebastian Bach arrangeerde persoonlijk zijn werken voor andere muziekinstrumenten dan bedoeld. Het toont aan dat muzikanten toen allereerst ambachtslui waren die zich bedienden van de middelen die ze ter beschikking hadden. Luitist Carter brengt enkele schitterende stukken van vader Bach, die ofwel door Bach zelf werden herwerkt ofwel door Carter.

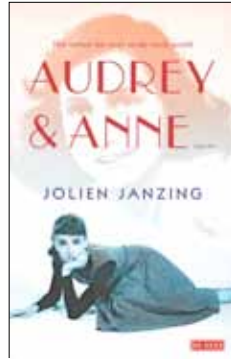
Hoofdmoot is de vijfde cello-suite, BWV 1011, die omstreeks 1730 door Bach werden bewerkt tot de suite in G mineur, BWV 995. Dat toont meteen aan dat de nummering van Bachs werk niet chronologisch is. Het bewuste cellowerk was immers tien

jaar ouder. Er zijn geen bewijzen dat Bach, een meester op het klavier en de viool, ook luit speelde, maar we weten wel dat hij er een bezat, een goed instrument zelfs.

BWV1006a is echter een herwerking voor luit van een oorspronkelijk werk voor viool, BWV1006. Twee eeuwen later bewerkte Sergej Rachmaninoff de uit zes deeltjes bestaande partita voor piano, maar hier een horen we een schitterende uitvoering voor luit, zoals Bach het bedoeld had. Het derde werk hoorde Bach zelf niet. Het is een arrangement van de Amerikaan Carter, die zijn carrière begon als klassiek gitarist en nu een van de beste luitspelers ter wereld is. (EDS)

Johann Sebastian Bach, *Bach Reimagines Bach*, door William Carter (luit), CKD 445, Linn Records, 23 euro.

BOEK CELEBRITY

Fout verleden
Jolien Janzing

De befaamde filmster Audrey Hepburn werd in 1929 geboren in de Keienveldstraat in Elsene als dochter van een Britse bankier en de Nederlandse barones Ella van Heemstra. Audrey was in de jaren vijftig en zestig van de twintigste eeuw een heus stijl-icoon en speelde in legendari-

sche films als *A Roman Holiday* en *My Fair Lady*.

Het boek *Audrey & Anne* gaat over het bijzondere verzoek van de vader van de in de Holocaust omgekomen Anne Frank aan de filmster om zijn dochter te spelen. Frank zag een gelijkenis tussen zijn overleden dochter en de Nederlands-Britse actrice.

De waarheid is echter dat de ouders van Hepburn in de jaren 1930 vurige aanhangers waren van Hitler en het nazisme. Vader Hepburn stond dicht bij de Britse fascist Oswald Mosley, moeder bezocht de Rijkspartijdagen in Nürnberg en zocht in München meermaals Adolf Hitler op. Alhoewel beide ouders overtuigde fascistinnen waren, liep hun huwelijk toch spaak.

Toen in 1939 de Tweede Wereldoorlog uitbrak, besloot moeder dat het in Nederland het veiligst was voor haar gezin, in de hoop dat het land zijn neutraliteit kon bewaren. Helaas, Audrey en haar moeder moesten in Arn-

hem blijven. Pas in 1945 werden ze door de geallieerden bevrijd.

Nadien herschreef de familie Hepburn haar oorlogsgeschiedenis. De waarheid is dat Audrey tijdens de oorlog Edda van Heemstra werd genoemd, om het Duitser te laten klinken. De Nederlands-Belgische journaliste Jolien Janzing reconstrueert op beeldende wijze het echte verhaal, weliswaar in romanvorm. Audrey Hepburn bedankte in 1957 beleefd voor de rol van Anne Frank, weliswaar na enig aarzelen. De filmster overleed in 1993 op 63-jarige leeftijd. (EDS)

Jolien Janzing, *Audrey & Anne*, De Geus, Amsterdam, 2017, 317 blz., 18,99 euro, ISBN 978 90 4453 318 7.

BOEK WAARGEBEURD

Twee keer een meisje
Suzan Hilhorst

Twee keer stond de Nederlandse Suzan Hilhorst aan het sterfbed van een dochter. Sara en Liv, de een geboren een klein twee jaar na de ander, leefden

beiden slechts een enkel seizoen. Achteraf gezien bleken ze te lijden aan een erfelijke hartkwaal. Hun moeder, een televisiejournaliste, vertelt hun verhaal nu in een boek. *Sara en Liv* is echter geen feitelijk verhaal, noch een tranerige klaagzang. Veeleer is het een geslaagde evocatie van de roes die ouders in hun greep krijgt zodra ze zich met hun kind naar het ziekenhuis haasten en die pas lange tijd na het afscheid wegebt.

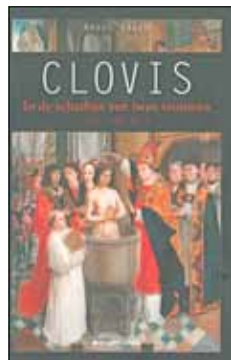
Hilhorst schrijft onder meer treffend over hoop. „Ze is er in verschillende vormen. Zo is er de lacherige, lichte vorm, die door een kamer vol mensen sprankelt als bron van een goed gesprek”, luidt het. „Er is ook een obsessieve vorm, die de kamers van je hoofd besmet en je blik op de realiteit vertroebelt. En er is de

meest basale vorm van hoop. De oerhoop. De kracht die vrijkomt als het leven uit je vingers glipt.”

De auteur houdt het echter niet bij haar eigen blik. In een aantal hoofdstukken doet ze een stap achteruit en probeert ze haar eigen gedrag en dat van de andere volwassenen te observeren door de ogen van de kleine Sara. De baby lijkt alles helderder te zien dan de volwassenen. *Sara & Liv* is intrigerend en apart. (JVH)

Suzan Hilhorst, *Sara en Liv*, Uitgeverij Hollands Diep, Amsterdam, 2017, 192 blz., 19,99 euro, ISBN 978 90 4883 967 4.

BOEK GESCHIEDENIS

Wrede vorst en christen
Raoul Bauer

Historicus Raoul Bauer, emeritus hoogleraar cultuurgeschiedenis, publiceerde al verscheidenen erudiete boeken over de middeleeuwen. In zijn jongste publicatie bijt hij zich vast in de figuur van de Frankische koning Clovis (466-511).

Het doopsel van Clovis (wellicht op 25 december 499) beschouwen historici als een mijlpaal, maar was dat wel zo? Welk koninkrijk wilde Clovis stichten toen hij radicaal koos voor de godsdienst van zijn Gallo-Romeinse onderdanen en niet voor het arianisme, de godsdienst van

de toonaangevende Germaanse rijken? Welke rol speelden Clotilde, zijn vrome en vranke echtgenote, en de later heilig verklaarde Geneveva van Parijs in Clovis' leven? En hoe valt diens prille christelijke geloof te rijmen met de bloedwraak en de moorden op mogelijke erfopvolgers?

Raoul Bauer hanteert een cultuurhistorische benadering om Clovis te begrijpen. Naast de maatschappelijk-politieke geschiedenis wordt ruimte gegeven aan het religieuze denken. Bauer kiest een citaat van niemand minder dan Charles de Gaulle: „Mijn land is een christelijk land en ik begin de geschiedenis van Frankrijk te tellen vanaf het aan de macht komen van een christelijke koning die de naam draagt van de Franken.”

Het boek gaat evenzeer over de tomeloze heerszucht en de wreedheid van de eerste christelijke heerser, die een gebied bestreek waar later Frankrijk en de Nederlanden uit zouden ontstaan. Niet onterecht wijst Bauer het machtsgebied van Clovis aan als de kern van de Europese Unie. Hij smeedde de Frankische groepen aan elkaar en verplaatste het centrum van het rijk naar het zuiden, naar de streek rond

Parijs. Zijn bekering betekende meteen de kerstening van de Frankische natie.

Clovis (later vervormd tot Louis) werd de grondsteen van Frankrijk als natie. De Franse koningen heersten slechts op voorwaarde dat ze, net als Clovis, door de aartsbisschop van Reims persoonlijk werden gezalfd. De heilige olie, volgens de legende van God zelf ontvangen, was het symbool van de goddelijke macht. Op 7 oktober 1793 sloegen de Franse revolutionairen de ampul met de olie aan stukken. Bauer, niet onbevooroordeeld: „Gelukkig konden vrome handen nog wat van de hemelse zelf recupereren.” (EDS)

Raoul Bauer, *Clovis*. In de schaduw van twee vrouwen, Davidsfonds, Antwerpen, 2017, 255 blz., 27,50 euro, ISBN 978 90 5908 786 6.